

Dissertatio medica inauguralis de nosologia methodica ... / [Walter Riddell].

Contributors

Riddell, Walter.
University of Edinburgh.

Publication/Creation

Edinburgi : Balfour et Smellie, 1774.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/yyss43aj>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

5

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
NOSOLOGIA METHODICA.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,
GULIELMI ROBERTSON, SS. T.P.
ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ decreto;
PRO GRADU DOCTORATUS,
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit
GUALTERUS RIDDELL,
BERMUDENSIS.

Non est cur desperent medici, fore aliquando, ut ingens morborum
humanorum numerus, exemplo ab historiae naturalis scriptoribus
petito, in ordinem systematicum redigatur, qui, ab omni hypothese
sectarumque commentis liber, sola nixus fideli observatione, classes,
genera, species exhibeat, suis singula characteris certis, manife-
stis, plenis, interstineta. GAUB.

Ad diem 12. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:
Apud BALFOUR et SMELLIE,
Academiae Typographos.

M, DCC, LXXIV.

DISSERTATIO MEDICA
IN A U G U S T I S

NOBILIS MEDICAE

ANNO 1771

GUILLIELMUS ROBERTSON

LEADER

AD ACADEMIAM

DOCTORUM

IN MEDICINA

QUALITER

TRACTATUS

DE

...

...

...

...

...

Viro spectatissimo,

J O A N N I F O R R E S T,

A R M I G E R O;

Propter summas ejus virtutes,

Ac in se amicitiam insolitam,

Sibi charissimo et nunquam fatis colendo :

Nec non,

Viro perillustri,

G U L I E L M O C U L L E N, M. D.

In alma hac Academia

Medicinae Ufus Professori clarissimo,

Medicorum nulli secundo,

Nosologorum facile Principi;

Cum ob magnam ejus doctrinam,

Tum urbanitatem insignem :

Hoc Tentamen Nosologicum sacrum vult

A U C T O R.

The President

JOHANNI FORREST

ARMED

Propter

Ad

Ad

Ad

Ad

GUILLEMO GUILLEN, M.D.

In

Ad

Ad

Ad

Ad

Ad

Ad

A U C T O R

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
NOSOLOGIA METHODICA.
EXORDIUM.

AD artem medendi fauste exercendam, cum morbos accurate distinguendi facultas, tum instrumentorum quae eos discutere valent, et rationis qua haec adhibenda sunt notitia postulantur. Quae omnia, ut alicujus defectus ad medicinam excolendam ineptos nos reddit, pariter esse momenti videri possunt. Sed ut, in omni casu, morbus prius dignoscendus est, et, si hic erremus, semper dein errandum est, hoc majoris esse momenti videtur. Si vero constat felicem medicinae usum adeo ex morborum accurata distinctione pendere, nonne mirum est Nosologiam Methodicam, qua praecipue hanc distinguendi facultatem consequimur, tam fero coli, et conatus qui ad eam colendam nuper facti sunt, sine laude a multis acceptos esse?

Vulgus medicorum, vel istos quos *medicorum imitatores* Sauvagesius celeberrimus nominat, quod
non

non intelligunt, neque discere possunt, contemnere prae se ferre, non mirandum est; nimis enim indocti sunt id animo complecti, vel adeo sibi placent, ut quod docti fuerunt dediscere, vel quod non intelligunt discere nolint. Sed haud ita facile forsan rationem reddere possumus quare nonnulli viri egregii, si non palam improbarunt, opera nosologica saltem non laudaverint. Nullo alio modo hoc mihi explicandum esse videtur, nisi quod rem non satis attente perpendunt, ideoque ejus difficultates tantum, sine magnis inde oriundis commodis, pervident. Huic forsan addenda est ista invidia quacum medici, velut omnes alii homines, quodvis artis suae additamentum, a socio parique propositum, accipiunt; praesertim si hoc modo iis ille praeponendus sit.

Nonnulli putant nosologiam methodicam non impetrandam esse, quia corporis habitus summa diversitas, aliaque singulis propria, morborum species dignoscere et limitare impossibile reddunt. Sed multum dubito, si ulla habitus diversitas, vel quaevis externa, morbi speciem diversam creare valeant. E contrario, mihi persuasum est, ut corporis humani compages, in statu naturali, eadem nunc est ac ab origine erat; ideoque

que iisdem a fanitate aberrationibus obnoxia, ita morborum aequae ac omnium aliarum rerum naturalium species ab initio fuisse, et in aeternum easdem fore; dum illa phaenomena, quae morbos aliquando comitantur, et ab aetate, sexu, corporis habitu, regione, aliisque externis oriuntur, morborum varietates tantum constituunt, quae a nosologis non notandae sunt. Illi enim nihil amplius volunt, quam morborum *species* dignoscere, ut botanicorum et historiae naturalis scriptorum mos est, qui cito videbant se non posse varietates rerum, in quibus dignoscendis occupantur, in ordinem distribuere, cum hae varietates ex tot rebus fortuitis et non constantibus pendeant; et eodem modo, ni fallor, in nosologia methodica se res habet.

Cum dico morborum varietates a nosologo negligendas esse, eas tamen nullius esse momenti minime volo; nam bene novi medicum ab iis saepe gubernandum esse, et itaque ejus attentione eas esse haud indignas. Hic notandum est, aliud nosologi, aliud esse medici officium: Illius est, morbos internoscere tantum; hujus, iis quoque mederi. Nonnulli vero forsan rogabunt, quid tunc valet nosologia, si morborum species
fo-

solummodo dignoscere docet, dum alius cujusvis speciei varietatis curatio ad omnes ejusdem speciei varietates nequaquam accommodatur? Sed, etiam si verum sit, eandem ad amissim curationem singulis cujuslibet speciei varietatibus non semper aptari, quodam tamen gradu aptatur; verbi gratia, variolae varietates sunt, medicis bene notae, quae variam aliquatenus, sed plerumque eandem exigunt curationem; ita aer potusque frigidus, alvi purgatio, &c. pariter cuivis varietati profunt. Alia autem, pro febris comitantis typo, largam venae sectionem, victusque rationem quam maxime antiphlogisticam exigere potest; dum, in alia varietate, vinum corticemque Peruvianum libere ingurgitare oportet. Pari ratione, quod ad specierum distinctionem attinet, etsi cuilibet varietati unum plurave symptomata sunt propria, quaedam tamen habet omnis varietas toti speciei communia, quibus dignosci potest. Sic quoque in variola, etiam si una varietas hujus speciei, perperam enim genus vocatur, pustulis paucis, iisque discretis, una cum omni alio symptomate fausto, stipatur, dum in alia varietate plurimae adsunt pustulae coeuntes, cum multis aliis infaustris symptomatibus; tamen, in utraque, causa remota est contagio specifica ejusdem naturae: ‘Tertio die incipit, et quinto finitur eruptio papularum phlegmonodearum,

dearum, quae, spatio octo dierum, in suppurationem, et in crustas demum abeunt *,” &c. Eodem modo, in herbarum scientia, licet cuilibet varietati quaedam sit nota qua ab omnibus ejusdem speciei varietatibus discrepat, tamen eidem quoddam aliud est signum toti speciei commune, quo dignosci et ordinari potest.

Etsi vero nosologia methodica ejusque fautores a nonnullis medicis parvi pendantur; tamen notandum est, eorum consilium nonnullis viris inclytis, Baglivio, Sydenhamo, Gortero, Boerhaavio, Gaubio, aliisque, multum arridere.

‘ Et fane, ait Baglivi, inter praecipua artis nostrae desiderata illud merito reponimus, ut singuli quique morbi in tot species subdistinguantur, quot sunt morbi primarii a quibus foveantur, aut causae vehementes constantesque a quibus producuntur; et singularum specierum proponantur signa characteristica, eadem potissimum ratione qua id factum videmus a botanicis †,” &c.

B

Syden-

* Cullen. Synop. G. 26.

† Baglivi prax. med. lib. 2. cap. 9.

Sydenhamus, in praefatione sua, his utitur verbis : ‘ Quod autem spectat ad historiam morborum, primo expedit, ut morbi omnes ad definitas ac certas species revocentur, eadem prorsus diligentia ac *angustia* qua id factum videtur a botanicis in suis phytologiis.’

‘ Magna equidem affulgit spes, ait De Gorter, observando naturae cursum, et redigendo operationes in ordinem, tandem praxin ad illam certitudinem perventuram, qua hodie gloriatur botanica. Botanici plantas digesserunt in genera et classes, quas itidem in species : Hoc non minori in medicinae praxi fieri posse certitudine reor ; suavit mihi similitudinis id in utrisque ratio, et in quibusdam experientia *.’

Boerhaavius de hac re hoc modo loquitur : ‘ Institutum egregium de ordinandis in classes morbis laudo ; opus quippe, ut laboriosum, ita et utile,’ &c.

Denique illustris Gaubius, de ordinandis morborum differentiis differens, monstrat, ‘ Non esse, cur desperent medici, fore aliquando ut ingens morborum humanorum numerus, exemplo ab
‘ historiae

* Dissert. inaug.

‘ historiae naturalis scriptoribus petito, in ordi-
 ‘ nem systematicum redigatur, qui, ab omni hy-
 ‘ pothesi sectarumque commentis liber, sola nix-
 ‘ us fideli observatione, classes, genera, species ex-
 ‘ hibeat, suis singula characteris certis, mani-
 ‘ festis, plenis interstincta. Specimina jam nunc a
 ‘ recentioribus edita potius in spem erigere ten-
 ‘ taminibus multiplicatis haud defuturos successus,
 ‘ remque tanti momenti, ac bonis ideo omnibus
 ‘ exoptatissimam, sic tandem feliciter perfectum
 ‘ iri, ut non in nominibus duntaxat morborum
 ‘ inveniendis sese utilem praestet, sed praecipue
 ‘ facilem ad eruendas curationes viam expediat.’

In hac dissertatione mihi in animo est, I. No-
 sologiam definire; quod haud inutile esse vi-
 detur, cum vox sit nondum medicis familiaris,
 et, ex ejus etymologia, omnem cujusvis gene-
 ris de morbis sermonem comprehendere putari
 possit. II. Nosologiae historiam dare. III. Le-
 ges quasdam ad nosologiam attinentes recensere.
 IV. Methodum qua nosologia colenda sit indigi-
 tare. V. Denique, utilitatem, immo ejus necessi-
 tatem, monstrare conabor.

DEFI.

D E F I N I T I O.

Per nosologiam methodicam intelligenda est morborum in classes, ordines, genera, et species, more botanicorum, distributio, ex symptomatum similitudine et differentia, nulla ratione eorum causae proximae vel medelae habita.

Licet hic classes, ordines, et genera memoraverim, tamen, cum morborum specierum numerus nequaquam tantus sit, quin eorum characteres memoria retineri possint, si hi satis accurati sint, classium et ordinum constitutio minoris erit momenti; nihilominus, si ita constitui possunt, ut omnes subdivisiones teneant, utilissima erunt, cum specierum investigationem multo magis facilem reddant; et, etiamsi non ad amissim constituta sint, ea tamen constituere semper conari debemus, cum omnis de iis quaestio ad pathologiam aliquo modo attineat.

HISTO.

H I S T O R I A.

Qui primus morbos secundum methodum ordinare suscepit, Felix Platerus erat, archiater et in academia Basiliensi medicinae professor. Hic auctor praxin medicam in quinque libris edidit, ubi satis evidenter morborum de quibus tractat distributionem ex symptomatis tentasse videtur, uti liquebit ex sequenti ejus methodi narratione. Imprimis, omnes morbos in tres classes dividit; *functionum laesiones, dolores, vitia*. Functionum laesiones, secundum eum, sunt vel sensuum vel motuum laesiones. Sensuum laesiones et internorum et externorum affectus continent. Priores, ut ille putat, constant vel ex defectu, vel ex sensus depravatione, quas *mentis imbecillitatem, alienationem, &c.* nominat. Sub singulis his capitibus varia morborum genera, ad ea attinentia, memorat; et uniuscujusque, ex symptomatis ei propriis, definitionem dat. Eodem modo sensuum externorum morbos, in eos qui ex deficiente, ac in eos qui ex depravato sensu oriuntur, dividit; et, sub titulo laesionis singulorum sensuum externorum, species ad eos attinentes enumerat; dein quamque ex symptomatis, ut antea, definit. Primae classis pars
secun-

secunda *motuum laesiones* complectitur, quae in motus voluntarios et involuntarios ulterius dividitur. Plateri classis secunda *dolores* nominatur, et non modo morbos *ex dolore* aliorum auctorum, cum *phlegmasiis* Cel. Culleni, secundum corporis partem quam afficiunt ordinatos, sed etiam omnes morbos febriles, continet. Postrema ejus classis *vitia* appellatur, et aliorum nosologorum *vitia, deformitates, et cachexias*, cum morbis localibus Culleni, continet. In *corporis et excretorum vitia* dividitur; quorum priora sunt *deformitates*, vel a corporis statu sanissimo aberrationes, sub titulo *deformationis, discolorationis, extuberantiae, defoedationis, et consumptionis*. Excretorum *vitia*, aliorum nosologorum *apocenosés, fluxus, morbos evacuatorios, et ectopias*, amplectuntur.

Ex hoc Plateri morborum ordinationis conspectu, satis mihi liquet, eam esse tentamen nosologicum, et, cum primum esset, minime contemnendum. Nihilominus, per centennium usque, nemo nosologiam amplius colere conatus est; non enim ante trigesimum primum hujus saeculi annum Sauvagesius celeberrimus, sub titulo *Nouvelles classes des maladies*, primas lineas edebat nosologiae methodicae, quam diu post, an-

no 1763, multum auctam in medium protulit; opus quod, etiamsi in multis deficiens, auctoris nomen in omne aevum non transmittere non potest. Cum hoc opus plerisque medicis nunc bene notum sit, ullam auctoris methodi rationem reddere non necessarium mihi videtur; et spero neminem expectare me censoris officium mihi assumpturum esse, cum scientiae temporisque defectus, et hujusmodi dissertationis limites angustiores, hoc prohibeant. Posthac tamen, prout res poscit, ejus evidentiores defectus ostendam; et interim tantum notabo, etsi auctor omnia ad morborum species pertinentia cum summa diligentia collegerit, tamen adeo perturbatum reliquisse, ut magis adversariorum, quae postea digerere statuerat, quam nosologiae methodicae in ordinem redactae, speciem prae se ferat. Hoc nullibi manifestius patet, quam cum morbos idiopathicos cum symptomaticis commiscet, et de eodem morbo, diverso nomine, in variis sui operis partibus, differit; qua ratione inutiliter morborum specierum numerum multum auxit.

Eodem anno 1763, quo nosologia methodica Sauvagesii amplificata vulgata est, Linnaeus, scientiae naturalis cultor indefessus, sua *gene-
ra*

ra morborum edebat ; in quibus Sauvagesium evidenter imitatus est, sed non superavit. Cum vero hic liber quoque, cum synopsi Culleniana de novo impressus, in omnium manibus sit, ut dicam quomodo a Sauvagesio discrepat, haud est opus. Dum postea leges in systemate nosologico conficiendo observandas referam, majores ejus hallucinationes notandi mihi erit occasio.

Postero anno, *definitiones generum morborum*, in dissertatione inaugurali, sub praesidio Clar. Vogelii, Gottingae edebantur ; de quibus idem ac de Linnaei *generibus morborum* dici potest.

Haec sunt omnia opera nosologica quae edita fuerant, cum Cullenus illustris, anno 1769, medicinae usum in alma hac academia docturus, nosologiae methodicae studii utilitate, immo necessitate, excitatus, et haud inscius quam impares essent fontes unde solum quid de hac re discendum erat, cum illo ardore ad medicinae studium promovendum sibi proprio, et propter quem tanto in honore est, quod ab aliis in hoc argumento factum fuerat augmentare suscepit. Quis futurus esset hujus incepti eventus, varia opera nosologica sibi invicem comparando, facile cerni potest ; quae comparatio hic loci apte institueretur ; et, idonee tracta-

tractata, multas de singulorum promeritis animadversiones in medium proferendo, utilissima procul dubio foret; sed hoc, ratione qua vellemus, et qua digna res esse videatur, perficere, ut temere aggrederemur, nimis difficile esset; et fines hujusmodi dissertationi necessario constitutos multum transiret. In sequenti vero capite, Culleni, aequae ac aliorum nosologorum, contra leges in systemate nosologico condendo observandas, delicta notare decrevimus.

Nullum aliud opus nosologicum nunc memorandum manet, praeter illud Celeb. M^rBride, medicis antea satis cogniti. Hoc opus, cui titulus est, *A methodical introduction to the theory and practice of physic*, biennio abhinc vulgatum est. Quod ad ejus partem nosologicam, satis est notare, auctorem omnes morbos, quibus patet corpus humanum, in eos divisisse qui corpus totum, ejus partem tantum, unum potius quam alterum sexum, et qui infantes corripunt. Hae classes in ordines, hi in genera, generaque in species, ut apud alios, dividuntur.

C

LEGES.

L E G E S.

In nosologiae methodicae systemate condendo, leges quibus accurate mos gerendus est sunt sequentes.

1. Ut notae, quae morbi definitionem faciunt, ex symptomatis evidentibus constarent, morbi causae nulla ratione habita.

Hujus legis necessitas, primo intuitu, patet. Ars medica nondum adeo absoluta est, ut satis certo, quaenam sit cujusvis fere morbi causa proxima, dicere possimus; saltem, nos omnis morbi causam proximam scire, nemo certe asseret: Hoc autem necessarium foret, ut systema morborum ordinatum condere possemus, in quo definitiones ex notis a causa ortis constarent; sed, etiam si singulorum morborum causa proxima nobis esset bene nota, tamen, cum non nisi ex symptomatis eam adesse sciamus, et cum haec symptomata, aequae ac causa ipsa, stabilia et sibi constantia sint, ex symptomatis characteres depromere necessarium foret. Nos adhuc de causa plerorumque morborum minime certiores fieri, ex diversis medicorum de hac re sententiis liquido patet.

tet. Per hanc enim intelligo, istam in sani corporis conditione mutationem, quae variis phaenomenis morbofis, symptomatis dictis, originem praebet. Nihil itaque inutilius est, aut magis fallit, quam ista inter scriptores medicos, et etiam nosologos quosdam, consuetudo, ex auctoris idea de eorum causa, morbos definiendi. Nullus quem novi scriptor practicus tam saepe et consulto quam Junckerus, in suo *medicinae conspectu*, in hanc vituperationem incidit. Semper cum morbi tractandi definitione incipit, et haec definitio ex morbi causa posita nunquam non pendet; ex decem vero, ne una quidem non falsa, et in totum inutilis est.

Sauvagesius, in suis prolegomenis, octo vel decem pleuritidis definitiones enumerat, quarum singulae ex causa proxima confectae sunt; ideo nullae duae inter se consentiunt, et ne una earum quidem nunc admitteretur. Mirum est, Sauvagesium ipsum, cum hunc errorem in aliis ostenderat, et rite damnaverat, plus quam semel eodem modo delinquere; ita primae suae classis ordinem tertium, *tumores humorales*, quartum, *tumores a solidis audauctis*, definit; quae distinctio, cum ex quadam hypothese seu conjectura pendeat, non accipienda est. Ejusdem classis ordinis quinti definitioni,

ni, *protuberantiae factae a fluidis intra membranas,* &c. idem objici potest, cum saepe dicere non possumus, an tumor ex fluidis effusis vel solidis adauctis ortum ducat.

Sauvagesius, phlegmasias internas in duos ordines, ex quadam in eorum fede diversitate posita, dividendo, in eundem errorem incidit; alterum enim quasi membranarum, alterum quasi partium parenchymatosarum, phlegmasias complexentem, definit; sed, cum ex cadaverum sectione haec differentia non pateat, huic distinctioni fides nunquam habenda est; et character nosologicus, cum haud evidens sit, nequaquam idoneus est. Alius hujusmodi error in Sauvagesii hydatidis definitione videri licet; hanc enim, ut ille putat, vaforum lymphaticorum dilatatio creat.

Nec minus Linnaeus quam Sauvagesius hanc legem violare videtur. *Scirrhus*, secundum eum, *glandula indurata* est, et *Struma*, *glandula infarcta*. Haec autem distinctio minime patet: Struma enim saepe *glandula indurata* est, et scirrhus saepe *glandula infarcta*. Anchyloseos sua definitio adhuc magis est miranda, et minime intelligenda mihi videtur. Ex his verbis constat; *tumor geniculi*

nliculorum ligamenti capsulaeque tensione expressa synovia. Praeterquam enim quod character nosologicus haud idoneus fit, theoriam ejus nemo accipiet. Sed nullibi hunc nosologum tam parum intelligendum reddidit sua theoria, quam in *agrypniae* definitione, quae, secundum eum, ex *sensorii rigiditate spastica constat*. Hoc nullo commentario eget. In morborum quoque praecipue dolorem afferentium definitionibus, ex interna eorum sede characteres depromuntur; et arthritidis et rheumatismi symptomatum enarrationi causam addit; illi, nempe, *synovia corrupta*; huic, *tunica cellulosa infecta*.

Loca ubi Cullenus, aequae ac caeteri nosologi, hanc legem neglexerit, haud notare iniquum foret. Omnium ejus generum definitiones, quantum video, ex symptomatis evidentibus constant; sed, cum uniuscujusque ordinis character singulis ejus generibus accommodari debeat, si Diabetis, Pyrosis, Colicae, et Diarrhoeae definitionibus ordinis *spasmi* dicti notas addamus, aequae ac caeteri nosologi vituperandus esse videtur. Nullus enim spasmus evidens hos morbos comitatur; et, si ullus sit internus, multum dubitandum est.

Idem

Idem Dyspepsiae, Hypochondriasis, et Chlorosis, ejusdem auctoris definitionibus objici potest.

Cum in nosologia methodica, non modo causa proxima, sed etiam causae morborum remotae negligendae sint, haud sine culpa has in suas arthritidis et rheumatismi definitiones introduxisse videtur Cullenus. Hoc sibi jure objici haud ignarus, eos, sine hoc auxilio, quandoque certo distinguere non posse affirmando, se vindicare conatur. Si revera ita se res habeat, eos, nosologice saltem, morbum eundem habendos esse contenderem: Alias vero quas dedit eorum characteris partes ad eos semper distinguendos satis esse; ideoque characteres, *ab externa et evidenti causa* in rheumatismo, et *sine causa externa evidenti* in arthritide, supervacaneos esse mihi videtur.

Altera lex est, ut notae nosologicae evidentes et intellectu faciles essent, et, si fieri possit, ex verbis constarent quorum sensus evidens est.

Hanc autem nosologi neglexerunt, praecipue Linnaeus et Vogel. Ex hujus definitione, verbi gratia, *pruritus est dolorifica voluptas*. Nunc, etsi in hoc loco ejus sententia intelligi possit, tamen minime idonea morbi nota est. Praeterea non verum est: Licet enim doloris et voluptatis sensus, cito se invicem

cem excipientes, eodem tempore adeste videantur ; tamen non dubitandum est quin sejuncti sint. Specimen notabile hujus in verbis perspicuitatis defectus, in Linnaei *miliariae* definitione, videre potest ; ubi, quid sibi velit per *papulas immersas*, intellectu facile non est ; nec est obvia sententia *sudor punctorius* quae ibidem occurrit. Ita quoque, in *lassitudinis* definitione, *debilitas ponderosa* nobis obvenit. In hysteria, quod vulgo *clavis hystericus* vocatur, ille *verticis pressio* nominat. Una ex *pandiculationis* notis est *inspiratio pressoria* ; et, inter *scorbuti* notas, est *opacitas faciei* ; quarum omnium sensus nequaquam evidens est.

Tertia nosologiae lex est, Ut definitiones neque ex pluribus nec paucioribus quam prorsus necessariae sunt notis constarent, et ut hae notae in omni morbi stadio semper adestent. Si plures quam satis sint notae, per quod volo, si, notis cuidam morbo propriis et necessariis, quasdam fortuitas et adventitias tantum addamus, medicus inter has et illas dignoscere non potest ; vel, si putet eas omnes esse necessarias, in errorem duceretur.

In hunc errorem nosologi saepe illapsi sunt ; cujus exemplum est insigne in Vogelii *Pestis* definitione,

finitione, quae ex his notis constat: ‘Febris pan-
 ‘ demia, contagiosa, acutissima, in qua bubones,
 ‘ aut certi carbunculi, aut vesiculae oriuntur,
 ‘ cum λειπυρξ, ingenti siti, spiritu, sudore, et de-
 ‘ jectionibus foetidis, delirio, nausea, vomitu, pul-
 ‘ suque parvo ac obscuro.’ Hic bubones et car-
 bunculi tantum symptomata sunt characteristica;
 omnia caetera vel fortuita, vel pesti cum multis
 aliis febribus communia sunt. Sed multo fac-
 pius nosologi notas iusto pauciores fecerunt, ut
 Sauvagesius in *variolae* definitione; ‘Eruptio
 ‘ pustularum phlegmonodearum in suppurationem
 ‘ tendentium;’ quae aequae scabiei accommoda-
 tur. Aliud exemplum praebet Linnaeus, in ar-
 thritidis et rheumatismi characterē; quorum illam,
 ‘ geniculorum dolorem periodicum;’ hanc ‘mus-
 ‘ culorum dolorem ad motum,’ definit; quae no-
 tae ad hos morbos dignoscendos minime suffici-
 unt.

Posteriores huius legis partem, omnes, praeter
 Cullenum, nosologi, varias febris species ex ea-
 rum duratione definiendo, multum violarunt;
 nam non, nisi post aegri mortem vel medelam, ejus
 morbum dignoscere posse, minime certe medentis
 interest. Ob eandem causam, voces, *acuta, chro-*
nica,

nica, lenta, taliaque, notae sunt minime idoneae; ideoque Linnaeus haud parum culpandus est propter definitiones generum primi ordinis classis *mentalis*, quae omnia verbis *acuta, chronica*, vel *periodica*, dignoscuntur. Licet vero haec sit bona lex generalis, et itaque, ubicunque fieri potest, jure observanda; tamen eam sine exceptione non esse, haud negandum est: Exempli gratia, in intermittentibus, vel febribus in genere, hoc quod dixit Galenus non obstante, per primae accessio- nis frigus, cujusmodi febris sit futura, ne prudentissimus quidem medicus pro certo dicere potest. Similiter, in exanthematis, ut in febre quae variolae eruptionem praecedat, nisi morbus sit epidemicus, quis eventum praenuntiare audebit? In hac conditione, notis, ex symptomatum serie, aequae ac concursu, uti licebit.

Alia lex nosologica est, ut classium notae omnibus ordinibus, generibus, et speciebus quas complectitur, ut ordinum notae omnibus generibus et speciebus quas includunt, et ut cujusvis generis notae singulis ejus speciebus, accommodentur.

Haec lex, si observetur, ordinis characterem, duo genera aliquando dignoscere poterimus. Sine

D

hoc

hoc auxilio, duos diversos morbos in Synopsi Culleniana internoscere difficillimum esset : Enteritidem et Colicam volo, quorum definitio fere eadem est. Sed, si illi Pyrexiarum et Phlegmasiarum, huic Neurosium et Spasmodorum, notas addamus, eorum discrimen liquido patebit.

Cum haec lex universalis esse debeat, liceat mihi exempla notare ubi Cullenus eam neglexisse videatur : Verbi gratia, Pyrexiarum character ad omnes febres non applicatur ; nam, in quibusdam Typhi varietatibus, minime frequens, est pulsus, sed potius tardus. Nec etiam omnibus Phlegmasiis accommodatur ; in quarum nonnullis, ut Phlegmone et Ophthalmia, pulsus saepe naturalis est. Et, in Enteritidi, si Millar expertissimo credendum sit, pulsus solito tardior pathognomonicum est symptomata. Pyrexia etiam saepe abest, vel obscura admodum est, in Haemorrhagiis, ut Epistaxi ; et in Profluviis, ut Catarrho. Neque *febrium* notae ad omnes febris species accommodantur ; nam, in quibusdam febribus inflammatoriis, vel omnino absunt, vel valde obscura sunt debilitatis indicia. *Phlegmasiarum* quoque character ad omnes species non aptatur ; nam, in Ophthalmia, saepe nullus adest

est dolor, neque semper sanguis missus crusta inflammatoria cooperitur. Hepatitis saepe usque ad suppurationem progreditur, absque dolore topico. Nec semper ad omnia genera aptatur *exanthematum* character in Synopsi Culleniana: Nam, in Erysipelate, saepe febris post eruptionem tantum corripit aegrum; immo idem aliquando contingit in morbis exanthematicis magis regularibus, qualis est Variola. Neque ordinum notae tantum eorum speciebus non accommodantur, sed etiam nonnullorum morborum, qui secundum Cullenum iidem sunt, notae variantur; verbi gratia, Leucorrhoea ut Menorrhagiae synonyma notatur, nec tamen ulla est in illa sanguinis profusio. Quod ad *profluvia* spectat, muci excretio non semper adaugetur in *catarrho*, ut in illius characterem videre est. Idem fortasse de aliis classibus, ordinibus, et idem de generibus, dici potest; sed haec satis sunt ut ostendatur, Culleni characteres non semper idoneos esse. In omnibus igitur huiusmodi exemplis, ubi aequum et necesse est ut adhibeatur nota, quae, licet raro, aliquando tamen, abesse potest, ut mihi videtur, *plerumque* ad-jicere nos oportet, ne medicus junior cunctetur cum offendit morbum quibusdam notis nosologicis haud stipatum. In *ictero*, verbi gratia, fere semper foc-

ces

ces albae sunt ; ideoque haec est opportuna hujus morbi nota. Sed, cum interdum alvi foecum color naturalis sit, quidam, hoc nesciens, talem offendens morbum, quantumvis aegro quaevis alia esset nota morbo propria, si nosologis integre confidat, de morbi indole haesitaret ; vel si, non obstante hujus symptomatis absentia, *icterum* esse crederet, accuratioris defectus nosologum jure accusaret, ex eo quod symptoma, quandoque absens, quasi semper praesens notet.

Postrema lex nosologica est, ut omnis morbus, qui ab aliis dignosci potest, in systemate nosologico locum habeat.

Historiae naturalis cultoribus objectum est, eos erravisse, omnes res naturales cognoscere studendo, cum earum pleraeque omnino adhuc inutiles sint. Haud autem difficile esset ostendere, hoc etiam historiae naturalis scriptoribus injuria obijci. Minime ergo, ut mihi videtur, nosologis obijci potest ; nam nemo certe dicet, quemvis morbum, cui obnoxium est corpus humanum, nescire parum medici interesse. Hanc legem non observando, in multis locis suam Synopsin imperfectam reliquit Cullenus ; quod ipse fatetur, ac contendit, nullum systema nosologicum absolutum esse

esse posse. Sed quidni? Cur omnes morbi in systemate locum non inveniunt? Morbidos e ver-
mibus oriundos affectus quotidie videmus; ubi-
nam eos in systemate reperiemus? Sed forsan, in-
quies, propriam illis affigere notam difficile est:
Esto; sed an, ob hanc causam, negligendi sunt?
Quid de medicinae studio fiet, si singulos morbos,
quos distinguere facile non est, a systemate noso-
logico excluderimus? Porro, haec difficultas potius
ex observationum defectu quam aliunde oritur;
cum enim vermes semper una eademque sint
causa, eundem semper edent effectum, gra-
du tantum, ex habitus aliorumque varietate vari-
um. Cum sic se res habeat, si symptomata quae
eos comitantur accurate notaremus, nos ea quae
morbi pathognomonica sunt cito inveniremus; in-
deque ejus in systemate locum statueremus. Ce-
phalalgia alius est morbus quem in Synopsi Culle-
niana reperire non est. Hanc saepe symptomati-
cam esse fateor; sed nonnunquam idiopathica est:
Et, quantumvis parum illius causam dignoscere
nos penes sit, cur a systemate excluderetur?
Non satis est dicere, medicos raro, in talibus
affectibus, in auxilium advocari; nam aliquan-
do advocantur; et eos ignorare opprobrium
est.

Nol-

Nollem aliquem hinc putare me vindicare velle alios nosologos, qui unamquamque a statu corporis fanissimo levissimam aberrationem pro morbo habent; ut Vogelium albam in ungue maculam, barbam raram, rugas in senis facie, &c. quasi morbi genera designantem. Pari ratione Linnaeus partis inselatae colorem fuscum, et, quod adhuc magis mirum est, et Linnaeus et Sauvagesius mulierum graviditatem, morbos vocant: Hic sine ulla limitatione; ille quidem tunc tantum *graviditatem* morbum esse dicit, cum ventris a foetu intumescencia *nimia* est. Sed haec intumescencia nunquam forsan nimia est; et, etiamsi varia variis foeminis sit, omnes tamen integerri-
ma sanitate gaudere possent. Hoc modo incon-
sulte, in suis systematis, a fanissimo vel potius formosissimo corporis statu, quamvis aberrationem complectendo, nosologi morborum numerum ad infinitum auxerunt. Sed alius eorum error haud parum ad eundem effectum edendum con-
tulit; hic est, symptomata ubique quasi tot mor-
bos diversos recensendi consuetudo. Ita *pandicula-
tio, rigor, sternutatio, oscedo, anxietas, lassitudo, stu-
por*, multaue alia, ab iis, morborum genera di-
versa fiunt, dum neque genera nec species esse videntur, sed semper forsan symptomata tantum
sunt.

sunt. Mirum est, in uno exemplo ubi Linnaeus in hunc errorem incidit, in ipso caractere errorem notari : Ita delirium definit, ‘ infania symptomatica ;’ sed, si symptomaticum tantum sit, cur genus fit ?

Alia ratio qua morborum numerus a nosologis multum augetur, est hujus apud logicos axiomatis neglectus, ‘ Magis aut minus non variat speciem.’ Varios ejusdem morbi gradus, diversos esse morbos, crediderunt ; ita *apoplexia*, *cataphora*, *carus*, *coma*, quae ejusdem morbi varii tantum gradus sunt, in omnibus, praeter Cullenianum, systematis, tanquam diversa genera notantur.

Ad methodum, qua nosologia methodica fit colenda, nunc perventum est.

Primo, diligenter curandum est, ut characteres quicunque ex accurata observatione et discriminatione eorum symptomatum, quibus morbi semper stipantur, et quae itaque characteristica haberi possunt, constituentur. Nam etsi, in cujusvis morbi historia tradenda, ea accidentalalia quae ejus faciem aliquando mutant notare fas sit ; haec tamen

in

in nosologia, ab phaenomenis iis propriioribus, quae nunquam eum non comitantur, sedulo distinguere oportet. Ex medicorum attentionis in hac re defectu oriri videtur, tam paucas morborum historias, in eorum speciebus dignoscendis, nobis ullum praebere auxilium. Hoc valde incertos reddit medicinae studiosos et medicos juniores, qui, experientia destituti, qua ducerentur, in symptomatis propriis et necessariis ab iis quae fortuita tantum et adventitia sunt dignoscendis; non potest quin confundantur, numero et varietate quam offendunt, in cujusvis fere morbi historia, a diversis scriptoribus tradita. Licebit iis putare omnia esse necessaria; et cum verisimile sit eos omnia, in eodem casu, nunquam offensuros, facile errare possunt; saltem de morbi nomine et natura incerti manebunt.

Aliud, quod, in nosologia colenda, notari meretur, est, ut sedulo conaremur de morborum speciebus certiores fieri, antequam eas in classes, ordines, et genera, ordinare susceperimus. Species enim solae naturales sunt; omnis earum combinatio necessario plus minus artificialis est: Nonnulli itaque ex nosologis valde perverse egisse videntur, qui prius classes et ordines formarunt, quam species

cies callerent; qua ratione inconsulto morbos in totum diversos conjunxerunt, ob nullam aliam causam, quam quia in una re concordant; aliosque, inter quos summa extat affinitas, disjuxerunt: Ita *sypilis* a Linnaeo inter morbos febriles collocatur, tantum quod contagiosa sit; et ex Phlegmatis Arthritidem et Rheumatismum amovit, ut eos inter morbos ex dolore topico, sine febre, poneret. Hic nosologorum error eorum animadversionem haud effugit qui nosologiae studium improbare volunt; et procul dubio jure obicitur, non nosologiae, sed nosologis, qui in eum, sine ulla necessitate, inciderunt.

Quid multis? Hic solus esse videtur modus quo nostros ad nosologiam methodicam colendam conatus ex sententia cessuros sperare licet.

Imprimis seorsim et perattente singulas morborum species perpendamus, et diligenter ea notemus phaenomena, quae, cum morbum quibus sunt propria nunquam non comitentur, necessaria et inseparabilia, ideoque characteristica, haberi possunt. Hoc peracto, dein invenire conemur, si aliquot harum specierum in multis inter se consentiant, et ab omnibus aliis aliquo modo discre-

E

pent.

pent. Si sic se res habeat, eas jungamus, et, ex iis, quod *genus* vocatur constituamus.

Similiter cum reliquis speciebus procedendum est, donec omnes, ex earum similitudine et differentia, in quaedam genera partiti sumus. Hoc primo divisionis gradu finito, eodem modo quaerendum est, si nonnullae res quibusdam generibus communes inveniri possint, quibus ab omnibus caeteris accurate dignoscantur. Notarum talium auxilio, facile fieri potest divisio proxima, seu quod, in rerum distributione methodica, *ordo* dicitur.

Hoc modo omnibus generibus in quendam ordinum numerum reductis, solum restat ut ordines in *classes* partiamur; quod eodem modo fit quo priores constituuntur divisiones, nempe, comparando et jungendo eos ordines qui maximam inter se similitudinem habent.

Hac ratione mihi videtur morborum classes, ordines, et genera, tam naturalia fore quam fieri possunt.

Solum

Solum aliud consilium quod de nosologiae methodicae cultu dare possum, hoc est, ut leges supra traditae, quantum fieri possit, observentur.

Nunc tantum superest, ut nosologiae methodicae studii utilitatem, imino necessitatem, monstrare conarer.

In hanc rem, post id quod supra dictum est, multam navare operam vix necessarium esse puto; cum, ni fallor, a quolibet, quid sit nosologia serio perpendente, propositio sine ulla dubitatione admittetur: Et revera, utut inaudita haec videatur assertio, aliis verbis, una voce, ab omnibus medicis, ex suae artis origine, admissa est. Nullus vir prudens nunc ullam esse *panaceam* credit; necesse est igitur ut concedamus, remediorum administrationis scientiam accuratissimam valde inutilem esse, nisi, eodem tempore, morbos quibus aptantur certo dignoscere possimus. Ubi hoc fieri nequit, ars medica sine ullo consilio exercetur; et hoc praesertim inter circumforaneum et medicum doctum interest. Hoc quoque medicos, in omni aevo, morborum historiarum tam avidos reddidit, quasi his solis id magnum desideratum, symptomatum, ut audiunt, pathognomonicorum

rum notitiam, adipisci possunt; sed nunquam in singulis morbis unum invenient phaenomenon quo semper ab invicem evidenter dignosci queunt; hoc, nisi symptomatum syndrome, ad nosologiam methodicam applicata, fieri nequit; cujus utilitas hoc modo illustrari potest.

Ponamus, morborum species cognitae ducentas esse; has, secundum leges nosologicas, in quatuor classes partitas esse, quarum singulae ex quinquaginta speciebus constant; singulas classes in quinque ordines ulterius dividi, quorum quisque decem species continet, et unumquemque ordinem quinque genera complecti, quorum quodque duas species comprehendit.

Nunc ponamus, medicum in auxilium aegri advocari morbo occupati, quem nunquam antea viderat, et cujus rationem medendi nescit. Quid illi in hoc statu faciendum est? Sine systematis nosologici auxilio, vel nil omnino faciet, vel, ab incerta phaenomenon comparatione, talia adhibebit remedia, qualia ad symptomata evidentiora et vehementiora amovenda aptissima videntur; vel, si velit scire medendi rationem quam aliorum esse reperit experientia idoneam, cum morbi nomen
omni-

omnino nescit, istam dissertationum et observationum medicarum farraginem, quacum medicina scatet, pervolvere debet; et nihilominus scopum forsan haud attigerit; vel aeger interim, propter auxilii defectum, mori potest. Sed quantum hic labor, hoc opus, systematis nosologici opera, minuitur! Tali auxilio instructo medico, in conditione supra narrata, nil amplius quam aegri symptomata attente notare faciendum est. Tunc ad nosologiam recurrit, et haec symptomata morborum classium notis conferendo, cujus sit statim deprehendit; et, hoc facto, centum et quinquaginta morborum specierum contemplatione se expedit. Sed, ad quem hujus classis ordinem aegri morbus attinet, dein observando, ad decem species suam attentionem cohibet; denique, cujus generis sit dijudicando, morbum ad duas species redigit; quae, si graphice depictae sint, facile dignosci poterunt. Ita, per horae quinque momenta, systematis nosologici opera, quam, sine hoc auxilio, per quinque forsan menses, cujusvis morbi nomen multo certius deprehendet. Hoc modo morbi nomine comperto, ad scriptores medicos qui eum maxime ad amussim depinxerunt, et medendi rationem optimam docuerunt, a nosologo refertur; et ita medicus qui hunc nunquam antea vidit morbum,

morbum, cito de eo aequè certus fit ac illi qui in arte medica maxime versati sunt.

Vel morbum nunquam antea notatum, saltem nondum descriptum, ideoque in nullo systemate nosologico inveniendum, nos occurrere ponamus; hoc sibi honorem tribuendi, et reipublicae optime faciendi, observatori occasionem reddit; nam, si homo cordatus sit, imprimis, symptomata morbo propria attente notando, ejus definitionem tradet, et ita locum statuet quem in systemate nosologico teneret; deinceps, ejus in variis stadiis symptomata recensendo, morbum plenius depinget, et, si periculis iteratis, ex aliorum morborum similitudinis ratione factis, eam feliciter deprehenderit, aptam medendi rationem docebit.

Si hoc semper facerent medici, nonne jure speraremus, paucis annis, morborum distinctionem eundem certitudinis gradum attacturam quem jam attigit herbarum distinctio, ideoque medicinae usum brevi quam maxime stabilitum fore?

F I N I S.